

Turizm Bakanlığı Kütüphanesi Okuyucularının ve Koleksiyon Kullanımının Analizi

Dr. Nazmi Kozak

Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren dört turizm bilgi merkezinden biri olan Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucuları üzerinde kullanıcı ve koleksiyon kullanım analizi yaparak, bu alanda gerçekleştirilen araştırmaların konularını ve araştırmacıların profilini ortaya çıkarmaktır. Böylelikle, Türkiye'de turizm ve yakın alanlarında gerçekleştirilen araştırmalar ile bu çalışmaları yürütenler hakkında bazı genellemeler yapmak mümkün olabilecektir. Çalışma, Turizm Bakanlığı kütüphanesinde görevliler tarafından, okuyucuların kütüphaneyi terk etmek aşamasında verilen ve dolduruları sağlanan "okuyucu formları"nda yer alan verilerin analiz edilmesine dayanmaktadır. Çalışmaya, "okuyucu formları"nı dolduran bütün okuyucular dahil edilmiştir. Çalışmada tam örnekleme örnekleme tekniği kullanılmış ve veriler SPSS for Windows programında analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde, Turizm Bakanlığı kütüphanesini kullanan okuyucuların profili ve kütüphanenin sahip olduğu koleksiyonun kullanımı konusunda birtakım bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Koleksiyon kullanım analizi, kullanıcı analizi, turizm ihtisas kütüphanesi, Türkiye, Turizm Bakanlığı Kütüphanesi

GİRİŞ

Turizm Bakanlığı kütüphanesi, Türkiye'deki dört turizm ihtisas kütüphanelerinden biridir. Diğer üç turizm ihtisas kütüphanesinin ikisi İstanbul'da hizmet sunmaktadır. Bunlar; Boğaziçi Üniversitesi Turizm Bilgi Bankası ve Dokümantasyon Merkezi ve Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Dokümantasyon Merkezi'dir. Ankara'da ise Bilkent Üniversitesi Doğu Kampusu Kütüphanesi bulunmaktadır (Turizm Bankası A.Ş.'nin bünyesinde Ankara'da faaliyet gösteren turizm ihtisas kütüphanesi, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. bünyesine katılmasının ardından bu niteliğini yitirmiştir). Kurulduğu günden bu yana çeşitli binalarda hizmet sunan Turizm Bakanlığı kütüphanesi, halen Bakanlığın Ankara-Emek mahallesindeki merkez binasının giriş katında faaliyet sunmaktadır. Kütüphanenin Ankara'da faaliyet gösteriyor olması, şehir dışından da okuyucuların kütüphaneden yararlanmasını gündeme getirmektedir. Önceki yıl-

larda yapılan bazı gözlemler ve okuyucu formlarının basit incelemelerinden elde edilen bulgular, Turizm Bakanlığı kütüphanesine, özellikle Ankara'ya yakın illerden de okuyucuların geldiğini ortaya koymaktadır. Başka kentlerden okuyucuların gelmesinin yanı sıra, Ankara'da turizm alanında dokuzdan fazla turizm ile ilgili akademik programın faaliyet gösteriyor olması (Kozak 1997) dolayısıyla, bu kütüphane okuyucuları üzerinde gerçekleştirilecek koleksiyon kullanım analizinin, Türkiye'de turizm konulu kitap ve dergilerinin kullanımını üzerinde anlamlı bulguların elde edilmesini sağlayacağı kuşkusuzdur. Öte yandan gerçekleştirilecek kullanıcı analizi ile de, Turizm Bakanlığı kütüphanesinin kimler tarafından daha yoğun kullanıldığı üzerinde bazı bulgular elde edilmesini sağlayacaktır

KULLANIM VE KULLANICI ANALİZİ

Kütüphanecilikle ilgili literatürde, koleksiyon kullanım ve kullanıcı analizleri genellikle ayrı inceleme konularını oluştururlar. Turizm Bakanlığı kütüphanesi üzerinde gerçekleştirilecek bu çalışmada koleksiyon kullanım ve kullanıcı analizleri birlikte uygulanacaktır.

TEŞEKKÜR: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki katkılarından dolayı, Turizm Bakanlığı kütüphanesi şefi Feyha KUNDAK'a teşekkür ederim.

Koleksiyon kullanım analizi, kütüphanelerde okuyucuların hizmetine sunulan dokümanların okuyucular tarafından kullanım yoğunluğunu ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilir. Kullanım analizi, okuyucuların daha çok hangi yayınlardan yararlandığını ve (yoksa) hangi yayınların kütüphanede bulunmasını istediklerini ortaya çıkarmak amacıyla uygulanır. Bu yolla kütüphaneler, okuyucuların yayın istek ve inceleme yoğunluklarına göre, koleksiyonlarına hangi konulardaki kitap, süreli yayın, tez vb. yayınları bulundurmaları gerektiğini saptayabilirler.

Kullanıcı (okuyucu) ile bilgi sağlama kurumu (kütüphane) arasındaki bilgi akımını en iyi biçimde sağlamak, kullanıcının bilgi ihtiyacını en yeterli ve uygun şekilde karşılamak, hizmet politikasını gerektiğince çizebilmek, kullanıcıyı bilgi sağlama kurumları ve hizmetleri konusunda bilinçlendirmek için bilgi kullanıcılarını çok iyi tanımak ve değerlendirmek gerekmektedir (Çapar 1989: 162). Bu ise ancak kullanıcı analizi yolu ile sağlanabilmektedir. Kullanıcı analizi, bilgi kullanıcılarının davranışlarının (ve niteliklerinin), kütüphaneler ve bilgi sağlama kurumları ile olan ilişkileri açısından incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Çapar 1989: 162).

Kullanıcı analizi kendi arasında dört amaç kapsamında gerçekleştirilmektedir (Uçak 1987: 244): (1) Birinci amaç gereksinimlerin analizidir. Burada ulaşılmak istenen hedef, aranan bilginin nitel ve nicel açıdan bilinmesidir. (2) İkinci amaç, bilgi davranışlarının analizidir. Bu analizde, kullanıcının bilgi aramada ve kullanmada geliştirdiği davranışlarının anlaşılabilmesi hedeflenmektedir. Bu yolla verilen hizmet ve ürünlerin yeterli olup olmadığı ve daha etkili hizmet vermek için gereken koşullar saptanabilmektedir. (3) Üçüncü amaç, kullanıcının bilgi gereksinimi ve bilgi kullanımıyla ilgili davranışlarının analizidir. Bu analizde kullanıcıyı bilgi aramaya iten güdüler, kullanıcı beklentileri, davranışlarının nedenleri ve bilgi hizmetleri ile ilgili düşüncelerini daha derinlemesine anlamak mümkün olabilmektedir. (4) Dördüncü amaç da, kullanıcının niteliği ve niceliğinin analizinin yapılmasıdır. Bilgi sağlama politikasının çizilmesinde, bilgi hizmetlerinin düzeyinin belirlenmesinde ve kullanıcı eğitimi biçimlerinin saptanmasında "kullanıcı analizi" yardımcı olacaktır (Çapar 1989: 162).

KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Kütüphane kullanıcıları ile ilgili incelemeler konusunda Türkiye'de şimdiye kadar, sayısal ve içerik

olarak çok doyurucu olmasalar bile, birtakım çalışmaların yapıldığı ilgili literatürün incelenmesi sonucunda anlaşılmıştır. Bu konuda özellikle Türkiye'de yapılan çalışmalar kullanıcıların basit demografik niteliklerini ve beklentilerini ortaya çıkarmaya dönüktür. Olayı makro boyuta yansıtan, bölge veya ülke kapsamında kütüphane kullanımını irdeleyen araştırmalara çok az sayıda rastlanmıştır.

Bu alanda yapılan ilk çalışmalardan biri, Gürtürk (1964) tarafından "Halk Kütüphanelerinde Neler Okunmaktadır?" başlığı altında hazırlanmıştır. Sözü edilen çalışmada, Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren halk kütüphanelerinde okunan kitapların neler olduğu konusunda bulgular elde edilmiştir.

Sağlamtuç (1970), Hacettepe Üniversitesi'nde doktora tezi olarak hazırladığı çalışmada Ankara İl Halk ve Cebeci Halk kütüphanelerinde kullanıcı incelemesi yapmıştır. Çalışmada, sözü edilen kütüphanelerin gerçek anlamda halk kütüphanesi hizmeti sunmadıkları saptanmıştır.

Uyanık (1984) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, Cebeci Halk Kütüphanesi'nde yetişkinlere uygulanan anket bulgularının değerlendirilmesi yer almaktadır. Sözü edilen anket, 27 Ocak - 3 Mart 1982 tarihleri arasında kapsayan dönemde Cebeci Halk Kütüphanesini kullanan yetişkinlere uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda; deneklerin yaş, cinsiyet, meslek gibi demografik özelliklerinin yanı sıra, kütüphaneye gelme nedenleri, kitap seçimleri, kütüphane koleksiyonunun yeterliliği, beğenilen ve ödünç alınan kitapların konuları, kütüphane koleksiyonunun eksik yönleri hakkındaki görüşleri, kütüphanede gerçekleştirilen kültürel etkinlikler hakkındaki düşünceleri ve kütüphaneden istekleri konularında çeşitli bulgular elde edilmiştir.

Çapar (1984) tarafından yapılan çalışmanın konusunu ise gezici kütüphane okuyucuları oluşturmuştur. Araştırma, 1973 yılında Ankara İl Halk Kütüphanesi'ne bağlı gezici kütüphane okuyucuları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile gezici halk kütüphanesi okuyucularının yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, okuyucuların Ankara'nın semtlerine göre dağılımı ve ödünç alınan kitapların telif veya çeviri olma durumlarına yönelik çeşitli bulgular elde edilmiştir.

Tuncer (1990), YÖK Dokümantasyon Merkezi'ndeki bilgi tarama hizmetinin analizini yapmıştır. Tuncer, Merkez'e, 1984 ile 1989 yılının ilk yedi ayı arasında kalan sürede yapılan tarama isteklerini

değerlendirmeye almıştır. Buna göre, bu süre içerisinde Merkez'e 19219 tarama isteğinde bulunulmuştur. Tuncer'in araştırmasında tarama isteğinde bulunanların ünvanlarına göre dağılımı şu şekilde ortaya çıkmıştır: Profesör % 3,0, doçent % 6,0, yardımcı doçent % 3,0, araştırma görevlisi % 35,2, uzman % 54,4 ve öğretim görevlisi de % 10,2. Üniversitelere göre yapılan incelemede Ankara ve yakın illerdeki üniversitelerden gelen araştırmacıların tarama isteğinde daha yoğun bir şekilde buldukları ortaya çıkarılmıştır. Araştırma yapmak amacıyla yapılan tarama isteklerinin incelenmesi ile de, lisansüstü düzeylerde tez hazırlamak isteyenlerin % 48,0, makale yazmak isteyenlerin % 32,0, konferans ve diğer nedenlerle tarama yaptıranların % 18,0, kitap yazmak için tarama yaptıranların ise % 2,0'lik bir paya sahip oldukları anlaşılmıştır. Kişi başına yapılan tarama isteklerinin değerlendirilmesi ile de, en fazla tarama isteğinin Ankara, Cumhuriyet ve Fırat üniversitelerinden geldiği belirlenmiştir. Konu dağılımındaki başvuruların tıp alanında yoğunlaştığı (% 48,0) anlaşılmıştır. Tarama başvurularının yapılaş şekilleri konusunda yapılan analizde ise, başvuruların % 52,0 oranında bizzat gelerek, % 5,0 ile de mektup ile yapıldığı saptanmıştır.

Baltepe (1991), Fırat Üniversitesi Kütüphanesinin kullanım etkinliği konusunda gerçekleştirdiği çalışmada, sözü edilen üniversiteden 800 öğrenci ve 107 akademik personel üzerinde anket uygulamıştır. Baltepe çalışmasında, deneklerin demografik özelliklerinin yanı sıra anne-baba meslekleri, yabancı dil bilme durumları, bitirdikleri lise, kayıtlı bulunulan bölüm, kütüphaneye gelme nedeni gibi çeşitli parametrelerde okuyucuların davranışlarını incelemiştir.

Ercan da (1991), Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin kütüphane kullanımları üzerinde bir araştırma yapmıştır. Ercan araştırmasını, sözü edilen üniversiteye bağlı Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinden 50 kişi üzerinde gerçekleştirmiştir.

Gökbulut (1991), "Özel Kütüphanelerde Kullanıcı Analizi Sorunu" başlığı altında gerçekleştirdiği çalışmada, T.C. Merkez Bankası Kütüphanesi'nden yararlanan Banka mensuplarının yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, öğrenim durumu, yabancı dil bilgisi, Bankadaki hizmet süresi, kütüphaneyi kullanım sıklığı, ödünç kitap alma sıklığı, kütüphanenin yeterliliği başta olmak üzere çeşitli konularda görüş ve davranışlarını incelemiştir.

Aslan (1993) tarafından İngiliz Kültür Heyeti Ankara Kütüphanesi okuyucuları üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada, okuyucuların kütüphane kullanımı ile ilgili olan çeşitli konularda bulgular elde edilmiştir. 7-26 Eylül 1992 tarihleri arasında kütüphaneye gelen okuyuculardan araştırmaya katılmaya gönüllü olan 345 kişi üzerinde gerçekleştirilen çalışma ile; okuyucuların bilgisayar kullanım sıklığı, 18-25 yaş grubunda % 63,5 oranında bulunmuştur. Kütüphane okuyucularının % 89,9'u bildikleri bir materyalin kütüphanede bulunup bulunmadığını saptamak için tarama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Yeğlenen menü seçenekleri ile ilgili ise, % 55,7 ile yazar adının en çok yeğlenen seçenek olduğu görülmüştür.

Yılmaz (1994), Devlet İstatistik Enstitüsü'nün halk kütüphaneleri ile ilgili istatistiklerini veri olarak yapmış olduğu çalışmasında, 1975-1985 yılları arasında halk kütüphanelerinin bölgesel kullanımı üzerinde birtakım bulgular elde etmiştir. Yılmaz'ın elde ettiği bulgulara göre, en çok okuyucuya sahip olan bölge İç Anadolu olurken, en az okuyucuya sahip halk kütüphaneleri Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Halk kütüphaneleri sahip oldukları üye sayıları bakımından incelendiğinde, en çok üyeye sahip olan bölgenin başlangıçta İç Anadolu iken, zaman içerisinde Ege Bölgesi birinci sıraya çıktığı görülmüştür. Ödünç alma sayılarının zaman içerisinde artış gösterdiği gözlenirken, incelenen dönemde Marmara, Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu bölgelerinde ödünç alma açısından diğer bölgelere oranla daha fazla artış gözlenmiştir. Çalışmada ayrıca, zaman içerisinde okur-yazar oranında oluşan artışın kitap ödünç alma üzerine yansımadağı da saptanmıştır.

Köprülü (1994), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütüphanecilik Anabilim Dalı'nda gerçekleştirdiği doktora tez çalışmasında, ODTÜ, Gazi ve Hacettepe Üniversitesi Beytepe kütüphanelerinden tesbit ettiği işletme, dilbilim ve genel biyoloji alanlarındaki 2120 kitabın kullanıcıları üzerinde bir çalışma yapmıştır.

Özbudak (1994) gerçekleştirdiği çalışmada Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi koleksiyonunda bulunan sanat ve benzeri bilimler konulu süreli yayınların kullanım değerlendirmesini yapmıştır.

Kozak (1995), "YÖK Dokümantasyon Merkezi'ne Tez Taraması İsteğinde Bulunanlar Üzerine Bir İnceleme" başlığını taşıyan çalışmasında,

1990-1994 yılları arasında sözü edilen dokümantasyon merkezine bizzat giderek, mektupla veya telefonla tez taraması isteğinde bulunanlar hakkında, "Tez Tarama İstek Fomu'ndaki değişkenleri inceleyerek birtakım bulgular elde etmiştir. Kozak çalışmasında; tez taramalarının akademik takvime dahil olan aylarda yoğunlaştığını, tez taraması isteklerinin Hacettepe ve Gazi üniversitelerinden gelen araştırmacılar tarafından daha yoğun yapıldığını, taramaların genellikle sosyal bilimler enstitülerine kayıtlı olan öğrenciler tarafından gerçekleştirildiğini, tarama konularının eğitim bilimleri ile sağlık bilimlerinde yoğunlaştığını ve tez taraması isteklerinin yoğun olarak araştırma görevleri tarafından yapıldığını ortaya çıkarmıştır.

Köprülü ve Günden (1997), "Hacettepe Üniversitesi Beytepe Merkez Kütüphanesi Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim Kitap Koleksiyonunun ve Kullanımının Analizi" başlıklı ortak çalışmalarında, H.Ü. Beytepe Merkez Kütüphanesi'deki kütüphanecilik ve bilgi bilim kitap koleksiyonunun analizini yaparak, H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim programlarının bu koleksiyona ne ölçüde uyduğunu ve ne ölçüde kullanıldığını araştırmışlardır. Çalışmada sonuç olarak; H.Ü. Beytepe Merkez Kütüphanesi'nin koleksiyon bakımından yirmi yıl geride kaldığı, kütüphanedeki bilgi bilim koleksiyonunun Kütüphanecilik Bölümü'ndeki ders programları ile eşleşmediği, koleksiyondaki kitapların çoğunlukla eski eserler olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Küçük (1997), Türkiye'deki yazma kullanıcıları üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada Türkiye'deki yazma kullanıcılarının özelliklerini, yazma koleksiyonlarını kullanmada karşılaştıkları sorunları ve bibliyografik bilgi sisteminden beklentilerini belirlemeye, bir başka deyişle Türkiye'deki yazma kullanıcılarının profilini oluşturmaya çalışmıştır.

Subaşıoğlu (1997) "Üniversite Kütüphanelerinde OPAC Kullanıcılarına Uygulanan Anket ve Sonuçları" başlığını taşıyan çalışmada OPAC'ların(Online Public Access Catalog) etkinliğinin saptanmaya çalışmıştır. Araştırma kapsamında Bilkent ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki OPAC kullanıcı araştırması gerçekleştirmiştir.

Bu konuda dünya genelinde yapılan çalışmaların sayısı oldukça fazladır. Bu konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları şunlardır: Sakairi (1990) çalışmasında Tokyo Üniversitesi kütüphanesini kullananları incelemiştir. Carol ve diğerleri (1990) tarafından yapılan çalışmanın konusunu okul

kütüphanelerini kullananlar oluşturmaktadır. Araştırmacılar çalışmalarını 389 adet okuyucu üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Wright (1991) çalışmasında Whitmore High School Harrow'da personelin ve öğrencilerin kütüphanede hangi süreli yayınları okuduklarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir inceleme yapmıştır. Diehl ve Weech (1991) de, halka açık kütüphanelerin kullanım boyutlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Petsch (1991), Bremen-Huchting, Biemefemd ve Düsseldorf'daki kütüphanelerini kullanan okuyucuların ilgi alanlarını, geliş amaçlarını ve kütüphanede kalış sürelerinin de içinde bulunduğu çeşitli konuları araştırmışlardır. Martin (1991) de, Whythenshawe Darea Kütüphanesini kullanmayan kişilerle yüzyüze görüşme tekniğini kullanarak gerçekleştirdiği çalışmada, kütüphaneyi kullanmama nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ratmanova (1991) Alma Ata Bilim ve Teknoloji Kütüphanesini kullananlarla ilgili bir çalışma yapmıştır. England (1991), Britanya Pazar Araştırmaları Bürosunca gerçekleştirilen ve içerisinde 6 sorunun da kütüphane kullanımıyla ilgili olan "Kitaplar ve Müşterileri" konulu araştırmanın kütüphanelerle ilgili bulgularını değerlendirmiştir. Dam (1991) çalışmasında, Wageningen halk kütüphanesinin yeni, eski ve hiç üye olmayan okuyucuları üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında, okunan kitap, dergi ve kütüphane hizmetleriyle ilgili çeşitli bulgular elde etmiştir. Toshokan-Kai (1991), Japonya'da 3415 yabancı öğrencinin kütüphane kullanımlarıyla ilgili olarak gerçekleştirdikleri araştırmanın bulgularını değerlendirmişlerdir. Araştırma kapsamına 51 üniversite kütüphanesi dahil edilmiştir. Huang (1992), online veri tabanı tarayan araştırmacılar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, üniversite öğrencilerinin tarama davranışlarını irdelemiştir. Alaqeeli (1996), hazırladığı doktora tez çalışmasında Purdue Üniversitesi ile Ohio Eyalet Üniversitesi'nde öğrenim gören 350 uluslararası öğrencinin halk kütüphanesini kullanma sıklıkları başta olmak üzere bir dizi davranışı incelemiştir. Tsay (1996), "Library of Veterans General Hospital"de yer alan süreli yayınların kullanımı ile hazırlanan çalışmalarda dergilerde yer alan makalelere yapılan atıfları karşılaştırmıştır.

TURİZM BAKANLIĞI KÜTÜPHANESİ

Turizm Bakanlığı kütüphanesi, ilk kez, 1971 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na bağlı "kütüphane

servisi" olarak hizmet vermeye başlamıştır. 1982 yılında kültür ve turizmin tek bir bakanlık altında "Kültür ve Turizm Bakanlığı" adı altında toplanması ile birlikte kütüphane, turizm konulu kitaplara ek olarak kültür alanına giren konulardaki kitapları da bünyesinde toplamaya başlamıştır. Kütüphane bünyesinde 1986 yılında hazırlanan ve yayınlanan "Turizm Bakanlığı Toplu Yayın Kataloğu" incelendiğinde, o dönemde kütüphane koleksiyonunun daha çok turizm dışı yayınlardan oluştuğu anlaşılmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı 1986).

1989 yılında turizmin tek bir bakanlık altında temsil edilmeye başlanmasıyla birlikte yeniden yapılanan kütüphane, bu tarihten itibaren "turizm ihtisas kütüphanesi" olarak hizmet sunmaya başlamıştır. Kütüphane, halen Turizm Bakanlığı'nın merkez binasında hizmet sunmaktadır. Önceki yıllarda kütüphanenin Necatibey caddesi ve Maltepe'deki Bakanlık binalarında, şimdiki durumuyla karşılaştırıldığında çok olumsuz koşullarda hizmet verilmiştir. Öte yandan Türkiye'deki pek çok kamu kütüphanesi veya dokümantasyon merkezinin zaman zaman yaşadığı "koleksiyon ayıklama"nın Turizm Bakanlığı kütüphanesinde de, taşınma dönemlerinde yaşandığı bilinmektedir. Zira, kütüphanenin 1986 yılında hazırlanan toplu yayın kataloğunda yer alan pek çok turizm konulu yayının şu anda kütüphane koleksiyonunda yer almadığı görülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı 1986).

Turizm Bakanlığı kütüphanesinin koleksiyonunda içinde bulunduğumuz dönemde yaklaşık 3000 adet kitap ve 15 başlık süreli yayın bulunmaktadır. Sergilenen kitaplar, Bakanlığın giriş katında kütüphaneye için ayrılmış küçük bir odada sergilenmekte ve açık raf sistemiyle okuyucuların yararlanmasına sunulmaktadır. Kitaplar, hazırlanmış özel bir sınıflandırma sistemine göre ayrılmakta ve sergilenmektedir. Kütüphanede bulunan tüm kaynaklar CDS-ISIS paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmaktadır. İki aylık dönemler halinde hazırlanan "Duyuru Bülteni"nde, kütüphaneye ulaşan kitaplar ve dergilerdeki makaleler derlenmekte ve çoğaltılarak okuyuculara gönderilmektedir.

Kütüphane, hafta içerisinde 8.30-17.30 saatleri arasında kesintisiz hizmet vermektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren dört turizm ihtisas kütüphanesinden bir tanesi olan Turizm

Bakanlığı kütüphanesini kullanan okuyucuların, öncelikle basit profili ile hangi dönemlerde kütüphaneden yararlandıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Öte yandan çalışmanın ikinci amacını; kütüphane koleksiyonunda yer alan kitap, tez, dergi vb. yayınların okuyucular tarafından incelenme oranlarını ortaya koymak oluşturmaktadır. Kütüphanecilikle ilgili literatürde "koleksiyon kullanım analizi" adı verilen bu inceleme ile; kütüphaneden faydalanan okuyucuların daha çok hangi yayınlardan yararlandıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Turizm Bakanlığı kütüphanesinden yararlanan her okuyucunun doldurmakla yükümlü tutulduğu "okuyucu formları"nda, okuyuculara inceledikleri kitap, dergi, tez vb. yayının tam adını yazmaları istenmektedir. İncelenen yayınların tam isimlerinin incelenmesi yolu ile; özelde Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının ve genelde de Türkiye'de turizm ve yakın alanlarında çalışmalarda bulunan her düzeydeki araştırmacıların daha çok hangi yayınlardan yararlandıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın kapsamını, Ocak 1998 başı ile Aralık 1998 sonu arasında Turizm Bakanlığı kütüphanesinden yararlanan ve kütüphanede kendilerine verilen formları dolduran her düzeydeki okuyucu oluşturmaktadır. Turizm Bakanlığı mensuplarının doldurduğu "ödünç kitap formu"ndaki verilerin değerlendirilmesi, bu çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın kapsamını, "okuyucu formunu" dolduran okuyucular oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Turizm Bakanlığı kütüphanesinde görevlilerin her okuyucuya, okuyucunun kütüphaneden ayrılma aşamasında verilen ve doldurulması istenilen "okuyucu form"ları, bu çalışmanın veri tabanını oluşturmaktadır. Söz konusu formlarda; "okuyucunun adı ve soyadı", "kurumu", "tarih", "yararlandığı yayınlar", "kütüphanenin yeterliliği", "kütüphanede bulunmasını istediği yayınlar" olmak üzere "bilgi boşlukları" yer almaktadır. Çalışma kapsamında "kütüphanenin yeterliliği" ve "kütüphanede bulunması istenilen yayınlar" değişkenleri, formlarda yeterince doldurulmadığından incelenmeye uygun görülmemiştir. Çalışmanın örnekleme, Tablo-1'de görüldüğü üzere aylara göre değişmektedir. Ortalama örnekleme oranı, % 73,6'dır.

TABLO 1. Araştırmanın örnekleme

AYLAR	TOPLAM OKUYUCU	ÖRNEKLEME	ÖRNEKLEMİN TOPLAM OKUYUCU SAYISI İÇERİSİNDEKİ ORANI (%)
Ocak	116	79	68,1
Şubat	145	93	64,1
Mart	345	257	74,5
Nisan	195	133	68,2
Mayıs	189	131	69,3
Haziran	116	47	40,5
Temmuz	37	21	56,7
Ağustos	20	7	35,0
Eylül	44	24	54,5
Ekim	312	274	87,8
Kasım	327	267	81,6
Aralık	400	320	80,0
TOPLAM	2246	1653	73,6

"Okuyucu formunda" yer alan değişkenler her bir okuyucu için ayrı ayrı SPSS for Windows programında analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmadan elde edilen bulguların incelenmesi aşamasında, Turizm Bakanlığı kütüphanesi görevlilerinin derledikleri bazı bilgilerden de yararlanılmıştır. Kütüphane görevlileri tarafından derlenen bilgiler, okuyucuların aylara göre dağılımı ile okuyucuların kendi arasındaki dağılımından oluşmaktadır.

Tablo-1'de kütüphane okuyucularının aylara göre dağılımı yer almaktadır. Tablo'da yer alan bulgular, Turizm Bakanlığı kütüphanesinin, okulların eğitim-öğretime açık olduğu dönemlerde daha fazla okuyucu çektiğini ortaya koymaktadır. Yaz tatili denk düşen aylar ile sömestr döneminde kütüphane okuyucularında ani düşüşlerin yaşanması, yukarıdaki bulguyu desteklemektedir.

Okuyucuların kendi arasındaki analizi, kütüphanenin daha çok öğrenciler tarafından kullanıldığını göstermektedir. Bakanlık personeli % 26,1'lik bir oranla, ikinci önemli okuyucu kitlesini oluşturmaktadır.

Bulgular, Turizm Bakanlığı personelinin kütüphaneyi önemli sayılabilecek oranlarda kullandığını ortaya çıkarmaktadır (Tablo 2).

Turizm Bakanlığı kütüphanesinin 1997 yılında hizmet sunduğu okuyucu sayısı, 3041'dir (Tablo-3). Öğrenci okuyucuların ders dönemi içerisindeki yoğunlaşma ve yaz ve sömestr dönemlerindeki düşüşlerine karşılık, aynı değişimler Bakanlık personeli ile "diğer" okuyucular için de geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Bakanlık personelinin daha yoğun olarak kütüphaneden Mart, Nisan, Ekim ve Aralık aylarında yararlandıkları gözlenmektedir.

TABLO 2. Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının dağılımı

OKUYUCU	n	%
Bakanlık personeli	795	26,1
Öğrenci	2113	69,5
Diğer	133	4,4
TOPLAM	3041	100,0

Okuyucuların hangi konular üzerinde daha yoğun olarak inceleme yaptıklarının ortaya çıkarılması için, konu bazında gerçekleştirilen analiz ile (Tablo-4); inceleme konularının "Turistik Çekicilikler ve Envanteri" (% 18,0), "Turizm Ekonomisi" (% 16,8) ve "Turizmin Çeşitleri ve Çeşitlendirilmesi" (% 16,0) üzerinde yoğunlaştığı ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulguların daha önce Türkiye'de hazırlanan tezler üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın (Kozak ve Akoğlan 1995: 173-181) bulguları arasında benzerliklerin olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmada, Türkiye'de hazırlanan tezler arasında "Turizm Ekonomisi" ve "Turizmin Çeşitleri ve Çeşitlendirilmesi" önde gelen konuları oluşturmaktadır. Aynı şekilde Kozak tarafından Türkiye'de 1979-1994 yılları arasında yayımlanmış turizm konulu makaleler üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın (Kozak 1991: 62-72) bulguları arasında da örtüşmeler bulunmaktadır. Söz konusu çalışmada da, "Turizmin Çeşitlendirilmesi" ve "Turizm Ekonomisi" konuları önde gelmektedir.

Tezler ve makaleler üzerinde gerçekleştirilmiş araştırma sonuçları ile Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının inceledikleri konuların örtüşmesi, Türkiye'de turizm araştırmalarının daha

çok makro konularda yoğunlaştığını, mikro alanlardaki çalışmaların olması gerekenin altında kaldığını ortaya koymaktadır.

Turizm Bakanlığı kütüphanesinden yararlanan okuyucular, bağlı oldukları kurum ve kuruluşlara göre incelendiğinde (Tablo 5), okuyucuların ezici çoğunlukla Gazi Üniversitesi öğrencisi oldukları anlaşılmıştır. (%42,8). Gazi Üniversitesi'ni Ankara'da faaliyet gösteren Bilkent Üniversitesi, (% 9,9) Hacettepe Üniversitesi (% 9,6), Başkent Üniversitesi (% 9,1), Ankara Üniversitesi (% 6,3) ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (% 2,2) öğrencileri izlemektedir. Ankara'da faaliyet gösteren üniversitelerin öğrencilerini, Ankara'ya coğrafi açıdan yakın olan illerdeki üniversitelerin (Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) öğrencileri takip etmektedir. Öte yandan Turizm Bakanlığı kütüphanesinden yararlanan okuyucular arasında lise öğrencileri de kayda değer bir orana sahiptirler (% 9,9).

Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının inceledikleri yayınların dillerinin ezici çoğunlukla Türkçe (% 93,5) olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 6). İngilizce (% 5,5), Almanca (% 0,2) olarak tesbit edilmiştir.

TABLO-3. Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının aylara göre dağılımı

AYLAR	BAKANLIK PERSONELİ		ÖĞRENCİ		DİĞER		TOPLAM N
	n	%	n	%	n	%	
Ocak	45	5,7	109	5,2	7	5,2	161
Şubat	63	7,9	130	6,2	15	11,3	208
Mart	107	13,4	330	15,6	15	11,3	452
Nisan	110	13,8	183	8,7	12	9,0	305
Mayıs	70	8,8	175	8,3	14	10,5	259
Haziran	65	8,2	100	4,7	16	12,0	181
Temmuz	42	5,3	26	1,2	11	8,3	79
Ağustos	16	2,0	14	0,7	6	4,5	36
Eylül	43	5,4	40	1,9	4	3,0	87
Ekim	82	10,3	297	14,0	15	11,3	394
Kasım	72	9,0	317	15,0	10	7,5	399
Aralık	80	10,1	392	18,6	8	6,0	480
TOPLAM	795	100,0	2113	100,0	133	100,0	3041

Kütüphane okuyucularının dergi inceleme oranları ve Tablo 7'deki bulgular elde edilmiştir. Tablo 7'de okuyucularının inceledikleri yayınların türlerine göre dağılımını göstermektedir. Kütüphane okuyucularının çoğunlukla kitapları incelediği (% 43,3),

TABLO 4. İnceleme konularının dağılımı

İNCELEME KONUSU	n	%
Turistik çekicilikler ve envanteri	298	18,0
Turizm ekonomisi	278	16,8
Turizmin çeşitleri ve çeşitlendirilmesi	265	16,0
Yiyecek-içecek endüstrisi	118	7,1
Turizm tanıtımı ve pazarlaması	112	6,8
Turizm işletmeciliği (genel)	109	6,6
Genel turizm	71	4,3
Seyahat acenteleri ve tur operatörlüğü	63	3,8
Ulaştırma ekonomisi	50	3,0
Turizm yatırımlarının fizibilite etüdü	37	2,2
Turizm işletmelerinde üretim yönetimi	35	2,1
Turizmin fiziksel etkileri	32	1,9
Turizm işletmelerinde personel yönetimi	22	1,3
Turizm eğitimi ve öğretimi	21	1,3
Turizm işletmelerinde yönetim ve organizasyon	19	1,1
Turizmin sosyal etkileri	14	0,8
Rekreasyon endüstrisi	13	0,8
Turizm planlaması	13	0,8
Turizm dışındaki konular	24	0,8
Turizm mimarisi	8	0,5
Turizm işletmelerinde muhasebe ve finansman	7	0,4
Turizm güvenliği	6	0,4
Turizmde özel konular	38	2,3
TOPLAM	1653	100,0

bununla birlikte dergilerin (% 16,9) ve tezlerin (% 0,3) oranında incelendiği saptanmıştır. Toplam 280 okuyucunun dergileri incelediği ve en fazla incelenen derginin Anatolia olduğu (% 34,9) ortaya çıkmıştır (Tablo 8). TÜRSAB Dergisi (% 17,9), Turizm Yıllığı (% 16,8) şeklinde sıralanmıştır. Öte yandan Turizm Bakanlığı kütüphanesi koleksiyonunda yer alan dergiler arasında yer alan yabancı dergilerin oldukça düşük oranlarda incelendiği anlaşılmıştır.

Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının inceledikleri kitaplar içerisinde (Tablo-9), Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde hazırlanan "Turizm İstatistikleri" (% 12,3) önde gelirken, yine Yatırımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde hazırlanan "Konaklama İstatistikleri" (% 9,8) de en fazla incelenen ikinci yayını oluşturmaktadır. Tablo-9'de yer alan veriler genel olarak incelendiğinde, okuyucuların daha çok istatistikleri inceledikleri ortaya çıkmaktadır. Öte yandan diğer kitaplar içerisinde inceleme konularının tersine turizmin daha spesifik konularında hazırlanmış kitapların (Sağlık Turizmi, Dağ Turizmi, Servis ve Bar) okuyucular tarafından daha çok incelendiği saptanmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye'deki dört turizm ihtisas kütüphanesinden biri olan Turizm Bakanlığı kütüphanesinden 1997 yılında yararlanan okuyucular üzerinde, kullanıcı incelemesi ile kütüphane koleksiyonunun kullanım analizi yapılmıştır. Kütüphaneden yararlanan okuyuculara doldurtulan "okuyucu formları"nın incelenmesi ile yapılan analizler neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Turizm Bakanlığı kütüphanesinden 1997 yılında 3041 okuyucu yararlanmıştır. Okuyucuların çoğunluğunu öğrenciler oluştururken, Bakanlık personelinin kütüphaneden yararlanma oranı yadsınamayacak bir düzeydedir. Bu şekliyle kütüphane, daha çok öğrencilere ve Bakanlık personeline hizmet sunmaktadır.

2. Kütüphaneden, çok açık bir şekilde okulların eğitim-öğretime açık olduğu dönemde yararlanılmaktadır. Öğrencilerin bu dönemsel davranışlarının aynısıyla Bakanlık personeli tarafından da uygulanması, ilginç bir noktayı oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, Türkiye'de insanların yaz aylarında (veya daha açık bir açıklama ile okulların tatil olduğu aylarda) kütüphanelere fazla rağbet göstermediği şeklinde değerlendirilebilir.

3. Okuyucuların inceledikleri konular, "Turistik Çekicilikler ve Envanteri", "Turizm Ekonomisi" ve Turizmin Çeşitleri ve Çeşitlendirilmesi" üzerinde yoğunlaşmaktadır. Benzer şekilde daha önce yapılan diğer araştırmaların bulgularının da benzer eğilimler içerisinde olması, Türkiye gerçekleştirilen turizm araştırmalarının bu üç konu üzerinde daha fazla yoğunlaştığını ortaya çıkarmaktadır.

TABLO 5. Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının eğitim kurumlarına göre dağılımı

KURUMLAR	n	%
Gazi Üniversitesi	708	42,8
Lise öğrencileri	164	9,9
Bilkent Üniversitesi	158	9,6
Hacettepe Üniversitesi	15	19,1
Başkent Üniversitesi	104	6,3
Ankara Üniversitesi	79	4,8
ODTÜ	37	2,2
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	30	1,8
Erciyes Üniversitesi	25	1,5
Selçuk Üniversitesi	16	1,0
İlköğretim öğrencileri	13	0,8
Yurtdışı Üniversiteler	12	0,7
Onsekizmart Üniversitesi	11	0,7
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	11	0,7
Karaelmas Üniversitesi	9	0,5
Dokuz Eylül Üniversitesi	6	0,4
Balıkesir Üniversitesi	7	0,4
Uludağ Üniversitesi	4	0,4
Anadolu Üniversitesi	8	0,5
İstanbul Üniversitesi	5	0,3
Polis Akademisi	4	0,2
Diğer kurumlar	58	3,5
Diğer Türkiye üniversiteleri	36	2,2
TOPLAM	1653	100,0

TABLO 6. İncelenen kaynakların dili

DİL	n	%
Türkçe	1545	93,5
İngilizce	91	5,5
Almanca	3	0,2
Diğer diller	14	0,8
TOPLAM	1653	100,0

TABLO 7. İncelenen yayınların dağılımı

YAYIN	n	%
Kitap	716	43,3
Dergi	280	16,9
Tez	5	0,3
Bilinmeyen	659	39,9
TOPLAM	1653	100,0

TABLO 8. İncelenen dergiler

DERGİ	n	%
Anatolia Dergisi	97	34,9
TÜRSAB Dergi	50	17,9
Turizm Yıllığı	47	16,8
İpek Yolu Dergisi	24	8,6
Turizmde Seçme Makaleler	18	6,4
Hotel Dergisi	10	3,6
Amfora Dergisi	10	3,6
TYD Dergisi	9	3,2
Annals of Tourism Research	8	2,8
Tourism Management	4	1,4
Cornel H.R.A. Quarterly	2	0,7
Journal of Travel Research	1	0,3
TOPLAM	280	100,0

TABLO 9. İncelenen kitaplar

KİTAPLAR	n	%
Turizm İstatistikleri (Turizm Bakanlığı yayını)	88	12,3
Konaklama İstatistikleri (Turizm Bakanlığı yayını)	70	9,8
Genel İstatistikler	52	7,2
Turizm Mevzuatı (mevzuatı kaynakları)	49	6,8
Sağlık Turizmi (I. Ülker)	32	4,5
Dağ Turizmi (I. Ülker)	30	4,2
Servis ve Bar (Y. Karagöz)	28	3,9
Ansiklopedi	26	3,6
Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar (N. Kozak, M. Akoğlan, M. Kozak)	21	2,9
Turizm Ulaştırması (M. Gürdal)	21	2,9
Rekreasyon ve Turizm (M. Sağçon)	16	2,2
Turizm Coğrafyası (S. Evliyaoğlu)	12	1,7
Turizmde Yatırım Projeleri (N. Kahraman)	11	1,5
Turizme Giriş (Z. Bayer)	10	1,4
Turizm Eğitimi Konferans ve Workshop (Turizm Bakanlığı yayını)	9	1,3
Otel İşletmeciliği (F. Maviş)	9	1,3
Otel İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi (M. Akoğlan)	8	1,1
Gençlik Turizmi Konferans ve Workshop (Turizm Bakanlığı)	8	1,1
Kongre Turizm ve Türkiye (Y. Özen)	8	1,1
Turizm Ekonomisi (M.Z. Dinçer)	7	1,0
Kongre Turizmi (T. Korasu)	5	0,7
Turizm Pazarlaması (M. Erol)	5	0,7
Tezler	5	0,7
Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri (H. Z. Doğan)	4	0,5
Turizmin Ekonomisi (H. Olalı)	4	0,5
Turizm Sözlüğü (çeşitli turizm sözlükleri)	4	0,5
Turizm ve Çevre Konferansı (Türkiye Çevre Sorunları Vakfı yayını)	4	0,5
Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri (M. Özdemir)	4	0,5
İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye'de Turizm.. (A. Şahin)	4	0,5
Otel İşletmeciliği (H. Olalı)	4	0,5
Sosyal Turizm (Ö. Usta)	3	0,4
Dağu Karadeniz Turizmi Konferans-Workshop (Turizm Bakanlığı yayını)	3	0,4
Otel İşletmeciliği (B. Şener)	3	0,4
Turizmoloji (E. Göksan)	3	0,4
Sehayot Endüstrisi (Kültür ve Turizm Bakanlığı yayını)	3	0,4
Diğer kitaplar	143	20,0
TOPLAM	716	100,0
Bilinmeyen	937	
GENEL TOPLAM	1653	

4. Kütüphaneden yararlanan okuyucuların bağlı oldukları kurumlar incelendiğinde, Ankara'da faaliyet gösteren üniversitelerin öğrencilerinin ezici çoğunlukla (% 74,8) kütüphaneyi en fazla kullanan grubu oluşturduğu görülmüştür. Ankara'da faaliyet gösteren üniversiteler içerisinde Gazi Üniversitesi öğrencilerinin % 42,8 gibi bir orana sahip olması, bu üniversitedeki öğrencilerin hocaları tarafından araştırmaya daha fazla yönlendirildiği şeklinde yorumlanabilir. Gazi Üniversitesi'ni sırasıyla Bilkent Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi öğrencileri izlemektedir.

5. Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucuları daha fazla Türkçe hazırlanmış yayınları incelemektedirler. İngilizce ve diğer yabancı diller oldukça düşük sayılabilecek oranlardadır.

6. Okuyucuların inceledikleri yayınların türlerine göre dağılımı, kitaplar lehine bir oranda çıkmıştır (% 43,3). Dergileri inceleyen okuyucuların oranı, % 16,9 oranında bulunmuştur. Tezlerin de çok düşük oranda incelenen yayını oluşturması (% 0.3), okuyucuların daha çok kitapları tercih ettiğini göstermektedir. Dergilerin kendi içerisinde incelenmesi ile, en fazla Anatolia Dergisi'sinin incelendiği, bunu TÜRSAB Dergisi, Turizm Yıllığı, İpek Yolu Dergisi, Turizmde Seçme Makaleler'in izlediği ortaya çıkmıştır. Yabancı dildeki dergiler (Annals of Torusm Research, Cornell H.R.A. Quarterly, Journal of Travel Research) oldukça düşük oranlarda incelenen yayınlardır.

7. Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının incelediği kitapların analizi neticesinde; en fazla istatistik içeren kitapların incelendiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan turizmin spesifik alanlarında hazırlanmış kitapların da pek çok okuyucu tarafından incelendiği saptanmıştır. Kitapların hemen tümünün Türkçe dilinde hazırlanmış ve Türkiye'de basımı gerçekleştirilmiş yayınlar olduğu saptanmıştır. Yayınların basıldığı yıllar itibarıyla incelenmesi ile de, kitapların 1990 yılından sonra yayınlandığı ortaya çıkarılmıştır. □

DEĞERLENDİRME

Bilimsel gelişme düzeyinin değerlendirilebilmesi için en önemli veri tabanını ilgili ülkedeki yapılmış yayınlar oluşturur. Aynı şekilde, bilgi merkezlerinin (kütüphanelerin) kullanım yoğunluğu da (kitap okuma, kitap baskı sayısı, gazete okuru sayısı vb. olduğu gibi), ülkelerdeki kültürel gelişim düzeyinin

saptanmasında dikkate alınan kriterlerin başında yer almaktadır.

Türkiye'de turizm ve yakın alanlarındaki akademik çalışmaların geçmişi, 1960'lı yıllara kadar uzanmasına rağmen, bu alandaki yayınların özellikle 1980'li yılların ortasında yoğunlaşmaya başladığı bilinmektedir. Gerek koleksiyon kullanım analizi ve gerekse kullanıcı (okuyucu) araştırmaları, Türkiye'deki turizm araştırmalarının, özellikle 1980'lerden sonraki gelişimi hakkında önemli ipuçları verebilmektedir. Koleksiyon kullanım araştırmaları, bilgi merkezlerinin sahip olduğu yayınların kullanımını ve gereksinme duyulan yayınların neler olduğunu ortaya koymasının yanı sıra, araştırmaların ve araştırmaların konusal dağılımı ve yönelimi hakkında da bilgiler verebilmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen bu çalışma ile; Türkiye'deki araştırmacıları ile yayınların kullanım yoğunluğu hakkında ilk kez ampirik bulgulara dayalı bilgilerin ortaya çıkarılmasını sağlamıştır. Türkiye'de turizm alanındaki dört bilgi merkezi arasında, en fazla kullanım yoğunluğuna sahip olan bilgi merkezleri arasında yer alan Turizm Bakanlığı kütüphanesi okuyucularının incelenmesi de. Türkiye'deki turizm araştırmacılarının profili hakkında önemli bulgular ortaya koymuştur.

İlerleyen dönemlerde, hem Turizm Bakanlığı kütüphanesi hem de diğer turizm bilgi merkezleri okuyucuları üzerinde gerçekleştirilecek araştırmalar ile, bu alanda gözlenen yoğunlaşmalar, nedenleri ve (varsa) sorunların çözüm yolları konusunda saptamaların yapılması kolaylaşacaktır.

KAYNAKÇA

- ALAEELI, J. A. (1996). International Students and Public Library Use: An Exploratory Study. *Doktora Tezi*, Indiana University.
- ASLAN (Alpay), S. (1993). İngiliz Kültür Heyeti Ankara Kütüphanesi Okuyucuları ve Çevrimiçi Okuyucu Kataloğu. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 42 (1): 3-16.
- BALTEPE, H. (1991). Fırat Üniversitesi Kütüphanesinin Kullanım Etkinliği. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CAROL, C. ve Diğerleri (1988). Facilitating Information Seeking Through Models of the Search Proses. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- ÇAPAR, B. (1980). Kütüphanecilik Alanında Araştırmanın Önemi. *Türk Kütüphaneciler Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı: Bildiriler*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Yayını, ss. 99-108.
- ÇAPAR, B. (1984). Gezici Kütüphane Okuyucuları Üzerinde Bir Araştırma". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 33 (1): 15-30.

- ÇAPAR, B. (1989). Kullanıcı İncelemeleri. *Türk Kütüphanecilik Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı (Bildiriler)*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Yayını, ss. 161-164.
- DAM, Y.V. (1991). Gezellig Informatief Deskungig en een Beetje Druk: een onderzoek naar doelgroed imago en kwamiteit van de openbare Bibliotheek Wageningen. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- DIEHL S.J. , WEECH, L (1991). Library Use Instructions in the Public Library: a Survey of User Preferences. *Library Information Science Abstracts*, Semtember.
- ENGLAND, L. (1991). The Public Library Borrower. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- ENGLAND, L. (1992). Borrowing Books. Readership and Library Usage in Great Britain, *Library Information Science Abstracts*, March.
- ERCAN, Şafak (1991). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÖKBULUT, Ö. (1991). Özel Kütüphanelerde Kullanıcı Analizi Sorunu. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜRTÜRK, S. (1964). Halk Kütüphanelerinde Neler Okunmaktadır. *Türk Kütüphaneciliği Derneği Bülteni*, 13(1-2):23-27.
- HUANG, Mu-hsuan (1992). Pausing Behavior of End-Users in Online Searching. (*Doktora Tezi*), University of Maryland College Park.
- KOZAK, N. (1995). YÖK Dokümantasyon Merkezi'ne Tez Taraması İsteğinde Bulunanlar Üzerinde Bir İnceleme. *Anatolia Dergisi*, 6 (2): 44-57.
- KOZAK, N. (1997). *Türkiye Turizm Eğitim Kurumları Rehberi*. İstanbul: Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- KOZAK, N. (1995). Türkiye Yayınlanan Turizm Konulu Makaleler Üzerine Bir İnceleme. *Anatolia Dergisi*, 6(1): 62-72.
- KOZAK, N. ve AKOĞLAN, M. (1995). 1963-1992 Yıllarında Türkiye'de Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyografik Verileri Üzerine Bir İnceleme. *Prof. Dr. Hazan Zafer Doğan Anı Kitabı* (Editorler: Meral Korzay ve Bülent Himmetoğlu), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi-Adnan Menderes Üniversitesi Ortak Yayını, ss. 173-180.
- KÖPRÜLÜ, D. (1997). Koleksiyon Değerlendirmesi ve Kullanım Analizi: bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, Yıl. 11(2) 134-157.
- KÖPRÜLÜ, D. ve GÜVEN, A. (1997). Hacettepe Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim Kitap Koleksiyonunun ve Kullanımının Analizi. *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan*, Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Yayınları, No: 1, ss. 161-171.
- KÖPRÜLÜ, D. (1994). Üniversite Kütüphanelerinde Kitap Koleksiyonu Üzerine Bir Araştırma. (*Basılmamış Doktora Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜÇÜK, M.E. (1997). Türkiye'de Yazma Kullanıcıları". *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan*, Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Yayınları, No: 1, ss. 172-182.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (1986). *Turizm Kitaplığı Toplu Yayın Kataloğu*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, No: 59.
- MARTIN, P. (1991). The Non-Use of Manchester's Library Service: an Investigation. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- PETSCH, P. (1990). Besucherzählung in der Stadtbibliothek Bremen-Huchting. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- RATMANOVA, S.B. (1990). Nauchno-Technickeskaya Biblioteka Predpriyatiya Glazami Spetsialista. *Library Information Science Abstracts*, November - December.
- SAKAIRI, J. (1989). Opening Tokyo University Library to the Public: Series, Opening University Libraries to the Public 12. *Library Information Science Abstracts*, November-December.
- SUBAŞIOĞLU, F. (1997). Üniversite Kütüphanelerinde OPAC Kullanıcılarına Uygulanan Anket ve Sonuçları". *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan*, Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Yayınları, No: 1, ss. 183-190.
- TOSHOKAN-KAI (1991). Report of a Survey into University Library Services for Foreign Students in Japon. *Library Information Science Abstracts*, November - December.
- TSAY, Ming-Yueh (1996). The Relationship Between Journal Use in a Medical Library and Citation Use. (*Doktora Tezi*), University of Illinois at Urbana-Champaign.
- TUNCER, N. (1989). YÖK Dokümantasyon Merkezi Bilgi Tarama Hizmetinin Analizi. *Türk Kütüphanecilik Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı (Bildiriler)*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- UÇAK (Özenç), N. (1997). Bilgi Merkezi mi Kullanıcı, Kullanıcı için mi Bilgi Merkezi? *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan*, Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Yayınları, No: 1, ss. 242-248.
- UYANIK, H.(1984). Cebeci Halk Kütüphanesi'nde Yetişkinlere Uygulanan Anketin Sonuçları ve Değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 33 (2): 83-91
- WRIGHT, V.(1991). What do They Read? *Library Information Science Abstracts*, May.
- YILMAZ, B. (1994). Türkiye'de Halk Kütüphanesi Kullanımı: Bölgesel Durum. *Prof. Dr. İlhan Kum'a Armağan*. Ankara: Türk Kütüphanecilik Derneği Yayını, ss. 96-110

Gönderilme tarihi : Şubat 1998
Değerlendirme : Şubat 1998
Düzeltilme : Mart 1998
Kabul : Mart 1998